

KÉTRÓ

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

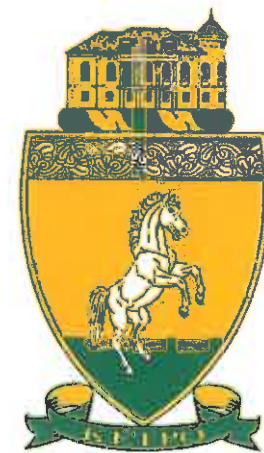
2017

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés 5-6
2. Kétpó bemutatása 7-9
3. Örökségünk 10-40
4. Eltérő karakterű településrészek Kétpón 41-51
  - Településközponti terület*
  - Falusi lakóterület*
  - Mezőgazdasági – tanyasi terület*
  - Gazdasági – ipari terület*
5. Építészeti útmutató 52-71
  - Beépítés*
  - Magasság*
  - Tetőhajlásszög*
  - Tetőforma*
  - Színek*
  - Kerítések*
  - Ajtók, ablakok*
  - Homlokzatképzés*
  - Burkolatok*
  - Részletek*
6. Mai példák 72
7. Utcák, terek 73-75
8. Hirdetések, reklámtáblák 76

KÉTPÓ KÖZSÉG
TELEPÜLÉS ARCULATI KÉZIKÖNYV
2017

1

BEVEZETÉS

Az építészetet szokás megfagyott zeneként emlegetni. És valóban nagyon sok hasonlóságot találhatunk egy zenemű és az építészet között. Az építészet sokszínűségét a változatos utcák, terek, épületek sokasága adja, mint egy zenekarban a sokféle hangszer: vonósok, fúvósok, ütős hangszerek. Ugyanakkor, ha ezek egymásra tekintet nélkül zenélnek, lehet külön-külön még szép is a dallam, amit játszanak, az összkép mégis hamis. Ugyanígy a házak is lehetnek eltérőek egymástól, régiek, újak, lakóépületek, középületek, de ha nincsenek tekintettel egymásra, zavaros, élhetetlen környezetet alakítanak ki.

A kézikönyv segítség kíván lenni: a település bemutatásával, az értékek megismertetésével és útmutató résszel tárja fel az épített környezet szépségeit. Bevezeti az olvasót az építészeti értékek tárházába, hogy olyan házat tudjon építeni, ami valódi büszkeséggel töltheti el, és a település képéhez is illeszkedik, azt ízléssel viszi tovább.

Az ajánlások nem tekinthetők kötelező jellegűnek, a céljuk nem a tervezési szabadság megkurtítása, uniformizálása, hanem éppen a helyi értékek megismertetése, a sokféle izgalmas lehetőség feltárása. Az unalomig másolt, giccses, sokszor import utánczatok helyett a településhez illeszkedő választási lehetőségek bemutatása, a nem diktált, hanem valódi szabadság megismertetése. A kézikönyv nem egy merev, lezárt egész, hanem nyílt, folyamatos hozzászólást és változtatást lehetővé tevő kezdeményezés kíván lenni. Ahogy a település története sem befejezett, hanem folyamatosan tovább íródik. Ezért, ha újabb szép ház születik, az bekerülhet, sőt be is kell, hogy kerüljön a könyvbe, ezáltal büszke lehessen rá építetője, tervezője, kivitelezője és a település egyaránt. Egy ház elválaszthatatlan kapcsolatban van szomszédaival, településével. Valódi gyümölcse pedig csak annak a kapcsolatnak van, ahol a felek egymást megismerik, szeretik és békében élnek egymással. Igaz ez az emberi kapcsolatokról a zenén át, egészen épített környezetünkig.

2

KÉTPÓ BEMUTATÁSA

Kétpó község Jász-Nagykun-Szolnok megye délkeleti részén, a Törökszentmiklóst – Mezőtúrral összekötő 46. számú főközlekedési útvonal mellett, a két város között csaknem középtájon, a Tiszatenyő, Kengyel, Mezőhék, Mezőtúr, Kuncsorba közötti pusztás részén fekszik, az Alföld nagytájban, a Közép-Tiszavidék középtájon belül a Szolnok-Túri-síkon. A kistáj, Jász-Nagykun-Szolnok megye területén helyezkedik el. Határa 6676 kasztrális hold, lakóinak száma 724 fő. Jelentősebb külterületei, lakott helyei: a Bán-tanya, Cukorgyári-major, Csali, Csiderberek-dűlő, Dérczy-tanya, Gencsi-földek, Kispó-pusztá, Kuczori-dűlő, Mészáros-dűlő.

Kétpó területét a mindenfelé megjelenő, kusza hálózatot alkotó, elhagyott folyómedrek, morotvák szabdalják, a környék sík felszínében pedig a kunhalmok jelentenek némi változatosságot.

A pói talaj nagy része réti csernozjom, melyre a humuszanyagok felhalmozódása és a kedvező, morzsalékos szerkezet kialakulása jellemző. Ezek a tulajdonságok jó minőségű termőtalajt eredményeztek. Az egész terület nagy vízhiányát a Nagykunsági-főcsatorna öntözőrendszerének kiépítése enyhíti.

A község település-földrajzi pozíciója sajnos kedvezőtlen. Környezetében igazán jelentős ipari centrum nem található és a szomszédos Mezőtúr, illetve Törökszentmiklós Kétpó munkaerő kínálatának csak egy kis részét tudja fölvenni.

Bár a település forrásaihoz mérten igyekszik mindent megtenni a vonzó és élhető lakókörnyezet kialakításáért, a népesség száma az 1950-es évektől kezdve fokozatosan csökken.

3

ÖRÖKSÉGÜNK

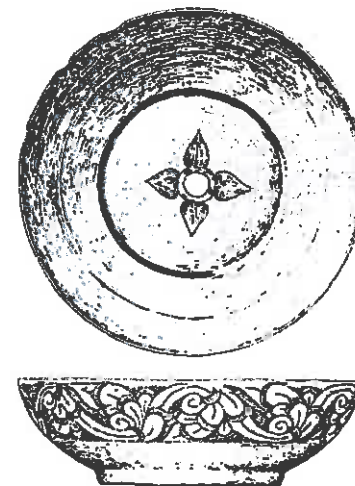
Örökségnek tekintünk minden olyan értéket, melyet eleink hagytak ránk, legyen az hagyomány, életvitel, népművészet, vagy az épített környezet része. Bár ezen kiadvány célja elsősorban az épített örökség bemutatása és útmutató a jelenkor építészetéhez, fontos említést tennünk azon történelmi vonatkozásokról, melyek a kétpóiak identitását meghatározták és kihatással bírnak jelenükre is.

Az időszakos és állandó vizekkel borított, védett szigetekkel rendelkező terület már a történelem előtti korokban is vonzó lakhelyet biztosított a paleolitikum embere számára, melyet a Kengyel, Túrkeve és Törökszentmiklós területéről származó régészeti leletek is tanúsítanak.

A honfoglalás korában fontos szállásterület, törzsi központ volt a környéken és a település feltehetőleg az Ond vezér alá tartozó Paul, Poul vagy Paál nemzetségtől vagy első földesurától kaphatta nevét.

A törzsi központ hamarosan településsé szerveződött, amiről először a Várad Regestrumban tesznek említést 1208-1235 között. Az irat szerint a megye egyik legrégebbi településéről beszélhetünk.

A környéken a magyarság korai jelenlétét egy sor régészeti emlék bizonyítja. Az időszak leghíresebb lelete a kétpói ezüstcsésze, mely feltehetőleg, egy a vidéket is uraló, magyar törzsfő hagyatékának része.

A kunhalom olyan kultúrtörténeti, kulturális örökségi, tájképi, illetve élővilág védelmi szempontból jelentős domború földmű, amely kimagasodó jellegével meghatározó eleme lehet a tájnak. A kunhalmok kialakulására többféle elképzelés is született. A leginkább elterjedt ezek közül Györffy István néprajzkutató elmélete, amely szerint egy-egy halom temetkezőhely, sírdomb, ő- vagy határhalom lehetett.

Az alföldi táj egyhangúságát megtörő kunhalmok tájképi értékeik mellett régészeti értékeikkel, valamint állat- és növényviláguk egyediségével tűnnek ki környezetükből.

A vízjárta, mocsaras területek lecsapolásával és a nagyüzemi mezőgazdaság térnyerésével felgyorsult a kunhalmok pusztulása. Az alacsonyabb halmokat felszántották, s ezáltal tönkrementek a löszgyepek, ritka növények tűntek el. A magasabb halmokat, amelyeknek meredek oldala nem volt alkalmas a szántásra, befásították, legtöbbször a tájidegen, de gyorsan terjedő akácfával.

Napjainkban a kunhalmok már természetvédelmi oltalom alatt állnak. Kétpó területén a Kis-Kaszadér-halom található, azonosító száma 32791

A kunoknak és a kunhalmoknak állít emléket Györfi Sándor szobrászművész Mezőtúron található köztéri alkotása.

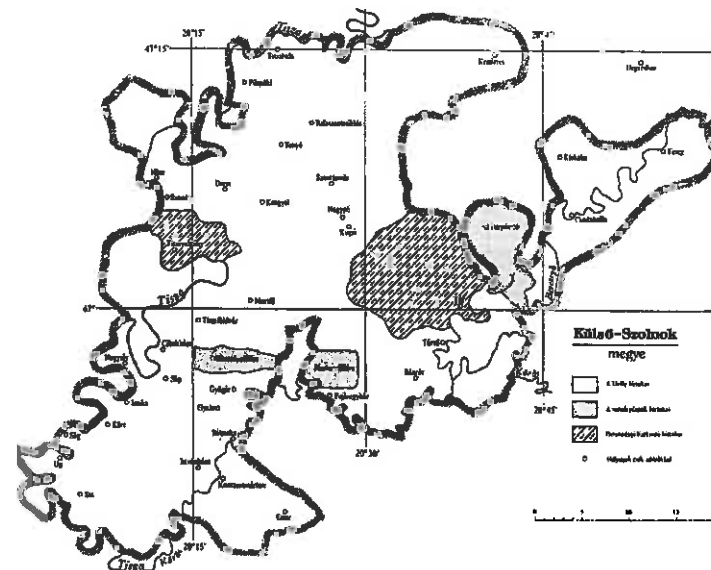
A tatárjárás e terület népességét is megritkította, amit IV. Béla 1240-42-ben a kunok betelepítésével próbált orvosolni.

A XIV-XV. század fordulóján a kétpói birtok ura Brankovics György rác despota lett, aki jelentős számban telepített a területre szerb, délszláv családokat. Ebben az időben már két települést tartanak nyilván Kispó és Nagypó néven. A délszláv nemzetiségű betelepülőkkel együtt mind dominánsabbá vált a területen a földművelés.

Török időkben a település a törökszentmiklósi vár fennhatósága és adófizetése alá tartozott. Korabeli feljegyzések szerint ez idő tájt mindkét falunak áll a temploma, lakosainak száma pedig 2-300 főre tehető.

A törökök és tatár hadak folyamatos zaklatásának következményeként a vidék lassan elnéptelenedett. Ezt a folyamatot tette teljessé a tizenöt éves háború 1591 és 1606 között. Az elmenekült lakosság ugyan a békekötés után kezdett visszaszivárogni, de a nyilvántartások a települések területét már pusztaként említik.

A puszta az állattartás alapintézménye volt a történelem során, az állattartás pedig a szállások, tanyák kialakulásának mozgatója. Lassan a pói puszta is újra benépesült, lakói főleg zsellérek, uradalmi cselédek, summások voltak.

A XIX. század végére a tanyás területek a gazdálkodás helye szerinti bokrokba szerveződtek, így kialakultak a mai Kétpó jelentősebb külterületi részei is. (Csali, Keserű falu, Cukorgyár, Mészéros, Dérczi-tanya, Demepó, Csugarpart). A pói uradalmakban az állattenyésztés igen magas színvonalra emelkedett. Megyeszerte híresek voltak gróf Almásy Imre szimentáli-, magyar és borzderes fajta szarvasmarhái, majd Herczfeld Zsigmond mintagazdasága.

A világháborúk kitörése időről-időre megakasztotta a fejlődésnek indult tanyakörzetet. Mint mezőgazdasági termőterület, a környék továbbra is gabonafélék termesztésével járult hozzá az ország élelemezéshez.

A II. világháborút követő időszak legfontosabb eseményei, a nincstelen parasztság földhöz juttatása 1945-ben, a mezőgazdaság üzemszervezeti jellegének kialakulása, a munka jellegének megváltozása, a politika megjelenése a falvakban. 1952-ben Kétpó megkapja a Belügyminisztériumtól a községgé szerveződés lehetőségét, így ekkor alakítják ki a környező tanyákon élő közel 1400 beköltöző lakossal a mai Kétpó települést.

A település jelenlegi sakkötő alaprajzú, egymásra merlőges, derékszögű rendszerben kialakított utchálózatát ezt a viszonylag rövid idő alatt lezajlott, tervszerű betelepítést tükrözi.

Épített és tárgyi emlékek

Történelmünk meghatározó személyeinek állít emléket a település központi területén fekvő, Magyarországot ábrázoló Emlékpark, ahová impozáns székely kapun keresztül lehet bejutni. A park területén Czupp Pál, karcagi népi iparművész, ember nagyságú fa szobrai örökítik meg a hét honfoglaló vezér, illetve Árpád fejedelem és Attila király alakját.

Az ország határvonalait terméskő sétány, a Dunát és a Tiszát pedig kavicsösvény jelképezi.

Ős-Buda várát egy 13 tonnás szikla szimbolizálja.

A parkot 2014-ben az Almásy téri park fejlesztéseként hozták létre.

A parkban sorra megjelennek történelmünk jelképei és utalást találunk a magyarság eredetmondájára is.

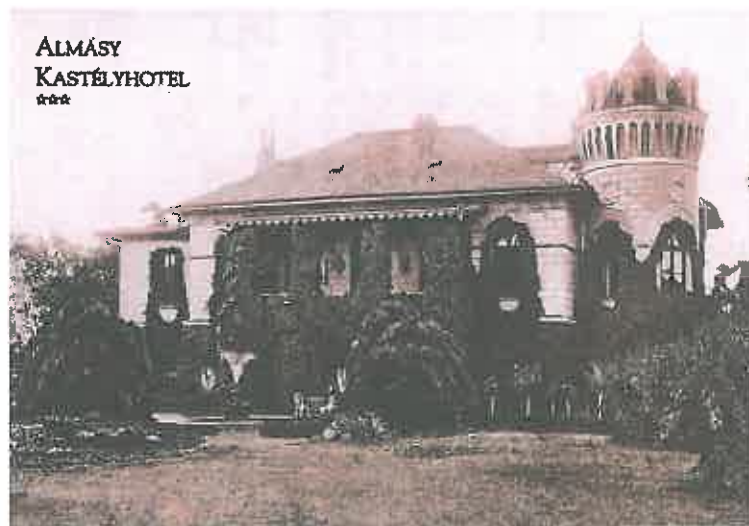

Kétpó közigazgatási határán belül található, az országos műemléki védetség alatt álló Almásy kastély.

A historizáló és romantikus díszítőelemekkel ellátott épületet Almásy Dénes emeltette 1871-ben. A grófi család a pusztapói rezidenciáit és a hozzá tartozó birtok egy részét nem sokkal később eladta a Herczfelder családnak. Herczfeld Zsigmond a XX. század elején komoly mintagazdasággal rendelkezett a környéken. 1922-ben a birtokot felparcellázták, a család csak a kastélyt és a földterület egy kisebb részét tudta megtartani. 1938-ban a kastély és a hozzá tartozó 800 katasztrális hold terület a Szolnoki Cukorgyár Rt. tulajdonába került. A cukorgyár bérgazdaságot működtetett Pusztapón. A majorban főként marhatenyésztés zajlott, amelyhez a cukorgyártás melléktermékeit használták fel. A kastélyban a cukorgyár igazgatójának lakását alakították ki. 1945-ben az államosítás után általános iskolát hoztak itt létre a tanyasi gyerekeknek, majd 1995-ig az épület a termelészövetkezet tulajdonát képezte. Ekkor azonban már teljesen lepusztult és üres állapotban állt.

A hányattatott sorsú, teljes pusztulás határán álló épületet 1998-tól kastélyszálló céljára újjátették fel.

Az épületegyüttes szögletességét bontja a jobb oldali sarkon kialakított bástya szerű torony és az oszlopos előrenyúló erkélyrész.

A kastély szomszédságában álló volt cselédházak és a környező tanyasi épületek egyaránt a régi paraszti építészet emlékeiként tárulnak elénk. A hosszanti elrendezésű, nyeregtetős, ormfalás épületek adott esetben több család lakhelyéül is szolgáltak. Mára állaguk erősen leromlott, de szakszerű felújításuk esetén, korhű képet nyújthatnának a XIX. század tanyasi építkezéséről.

1911 és 1925 között épülhetett a Báthy család kétpói kúriája. Az épület az államosítást követően a termelőszövetkezethez került. 1960-tól általános iskolások számára kialakított kollégiumként majd munkásszállásként működött. A szabadonálló, eredetileg téglalap alaprajzú épület többszöri bővítés után nyerte el jelenlegi T-alaprajzú formáját. A főhomlokzat előtt végigfutó mellvédes tornácot befalazták, a nyílászárókat kicserélték, eredeti díszítései eltűntek. Az épület jelenleg felújítás alatt áll. A település vezetőinek célja, hogy az épületet megfelelő funkció megtalálásával visszakapcsolják a település életébe.

Kétpó külterületén többfelé is megfigyelhető a régi tanyasi beépítést idéző, bokrokban kialakított lakó- és gazdasági épületek csoportja. A hagyományos elrendezés a szocialista TSZ központok telepítése esetében is fellelhető volt.

Jász-Nagykun-Szolnok megye vasúthálózatát az építések ideje és körülményei alapján három elkülönülő egységre lehet tagolni.

Az első csoportba tartoznak az első évtizedben (1846 és 1858 között) átadott vasútvonalak, amelyeket országos, sőt birodalmi érdekeket szolgáló állami és magántársaságok építettek ki.

A második egységet az 1873-ban és 1882-ben átadott két MÁV-vonal alkotja, a harmadik csoportba pedig a századfordulón létesített helyi érdekű vasutak tartoznak.

Az 1880-ban államosított Tiszavidéki Vasút építette a szajol-aradi vasútvonalat. „A mocsaraktól mentes, sík vidéken 4-5 mérföldes egyenes szakaszok épültek, az állomásokat pedig egymáshoz viszonylag közeli, 2 – 2,5 mérföldnyi távolságban lévő, forgalmas vásárhelyeken és több ezres lélekszámú településeken alakították ki.

A külső-szolnoki részen csak Mezőtúron és Pusztapón létesítettek vasútállomást.”

Gazdasági szempontból e vasútvonal létrehozásának célja a mezőgazdasági vidékek összekötése volt Magyarország és a birodalom piacaival.

Ma is két állomása-megállója van a területnek, ez a településen kívüli munkavállalásban játszik kiemelt

A település központjában áll a Községháza épülete, melyet a belvízkárok miatt veszélyessé vált, régi középület helyett, 2002-ben avattak fel.

Az épület környezetében – szépen gondozott közparkban – történelmi eseményeknek emléket állító köztéri szobrok találhatók. Ilyen például a Betyár-kút vagy a Nándorfehérvári emlékmű.

A központban több intézményt is találunk, köztük a rendelő épületét, az általános iskolát és az óvodát.

Ez utóbbi épület részeként érdemes megemlíteni a viszonylag nagyobb terület árnyékolására szolgáló, ácsolt szerkezetű előtetőt, mely a gyermekek káros napsugárzástól való védelmét biztosítja. Az előtető, a hagyományos falusi tornác funkciójának továbbgondolt, építészetiileg korrekt módon megfogalmazott példája.

2015-ben adták át a község új piacát. A fedett, fa szerkezetű létesítmény arányaival, anyaghasználatával, részleteinek kidolgozottságával és színeivel kellemesen illeszkedik környezetéhez, tökéletesen megfelelve a neki szánt funkciónak.

A település kulturális életének szervezéséhez a művelődési ház és könyvtár épülete nyújt segítséget. A szabadonálló földszint plusz tetőtér beépítéses épület a központtól kissé távolabb helyezkedik el.

A történelem viharai a települést többször teljesen eltörölték a föld színéről. Az, hogy ez a piciny közösség újra és újra talpra állt, az összetartozásnak és a hagyományok életbentartásának is köszönhető.

A hagyományőrző programok közül kiemelkedik az évente megrendezésre kerülő Alföldi Betyárétel Főző Fesztivál és az Alföldi Lekváfőző Fesztivál.

A településkép pozitív megítélését segíti elő a gondozott parkok, utak, játszóterek látványa.

Az örökségi értékekhez tartoznak a természetvédelemmel érintett területek, ahol a növény és állatvilág védelme, megőrzése kiemelt jelentőségű.

A település közigazgatási határán belül nemzeti parki terület nincs.

Tervezett természeti területként kell tekintünk azon területekre, amelynek kialakulására az ember csekély mértékben hatott, a bennük lejátszódó folyamatokat többségükben az önszabályozás jellemzi, és közvetlen emberi beavatkozás nélkül is fennmaradnak.

Az ezeken a területeken élő állatok és növények élőhelyének megóvása, a biológiai sokféleség fenntartása elsődleges szempont.

A térségben előforduló védett és fokozottan védett madárfajok, melyek fő költőhelye a mezőgazdasági táblák között húzódó idősebb fasorok, fásítások:

- erdei fűlesbagoly (*Asio otus*)
- réti fűlesbagoly (*Asio flammeus*)
- gyöngybagoly (*Tyto alba*)
- parlagi sas (*Aquila heliaca*)
- kerecsensólyom (*Falco cherrug*)

Védett növényfaj:

- törpemandula (*Prunus tenella*)

A térségben a 43/2010. (IV.23.) FVM rendeletben – a növényvédelmi tevékenységről – illetve a 1143/2014. EU rendeletben – az idegenhonos inváziós fajok betelepítésének vagy behurcolásának és terjedésének megelőzéséről és kezeléséről – megfogalmazott előírások betartásáról gondoskodni kell.

A természeti környezet megőrzése, a táji környezet fenntartása a ma élő nemzedék felelőssége és feladata annak érdekében, hogy gyermekeink és unokáink is megörökljék azokat a természeti értékeket, melyeket elődeink hagytak ránk.

ELTÉRŐ KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRÉSZEK

A régészeti leletek, régi térképek és nyilvántartások tanúsága szerint a település környezete már a honfoglalás korát megelőzően is lakott volt. A történelem folyamán többször lakatlanná vált település épületállománya sem maradt fenn, így a településszerkezet történeti fejlődéséről nem beszélhetünk.

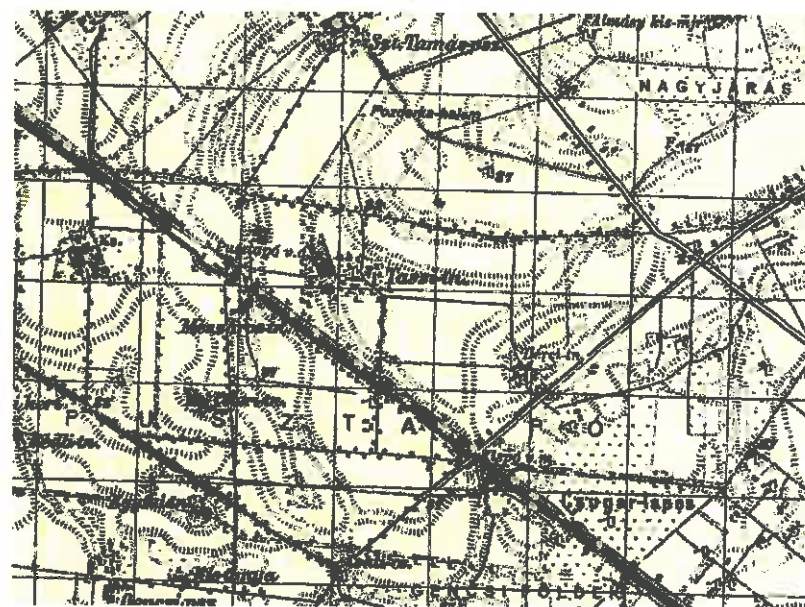
Az 1952-ben történt községalapítás és a tanyákról történt betelepülés eredményeként a mai utcahálózatot a mérnöki pontossággal szerkesztett derékszögű elrendezés jellemzi. Az épületállomány korában sincs nagy ingadozás.

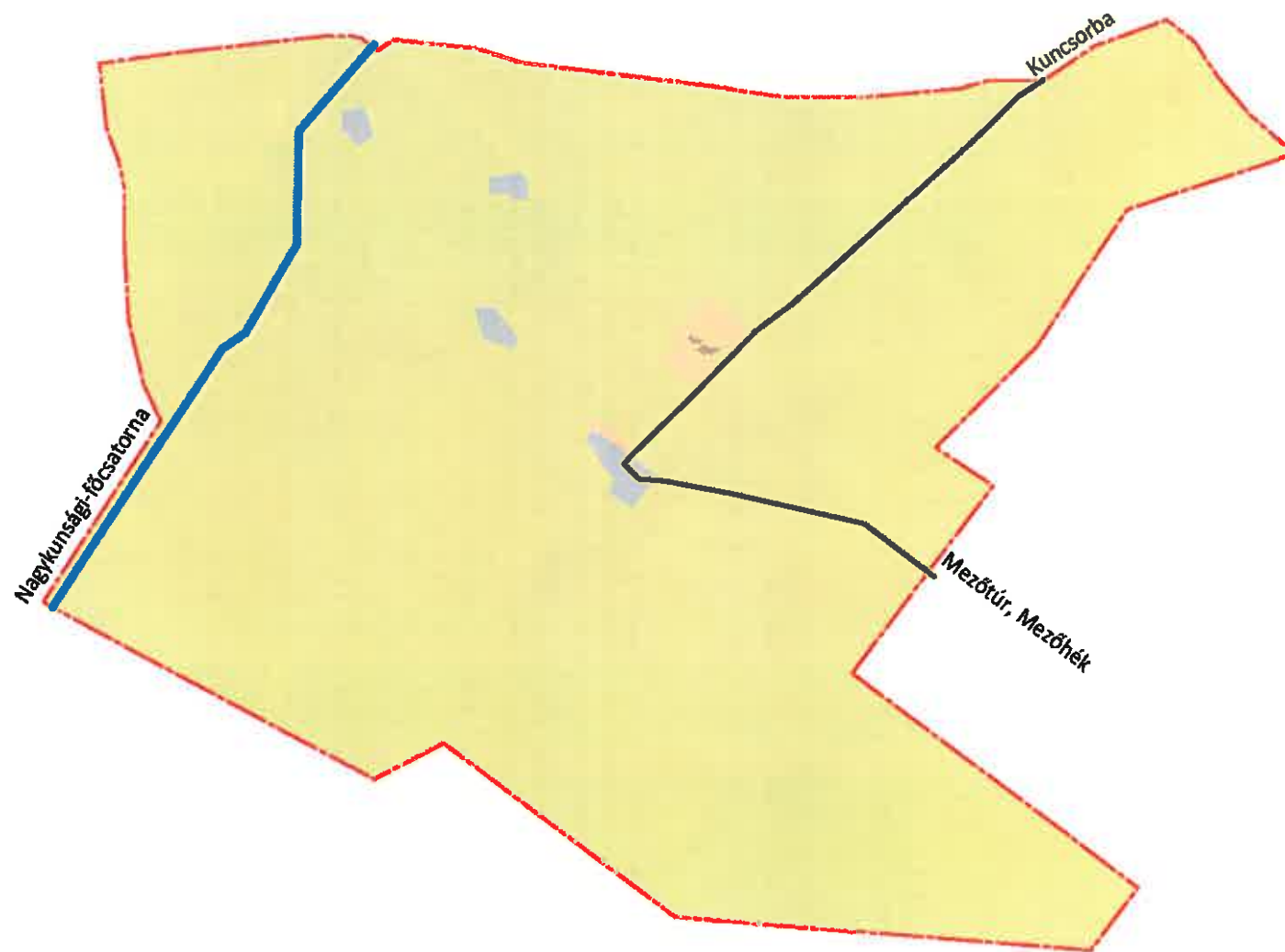
A felsoroltak alapján a településen alapvetően négy különböző településképi karaktert lehet lehatárolni, ezek a településközponti terület, a vegyes beépítésű falusi lakóterület, a mezőgazdasági-tanyasi terület és a gazdasági-ipari terület.

Vízrajzi térkép
1830

Katonai térkép
1941

Kétpó

0 100 300 500

- Településközpont
- Falusias lakóterület
- Tanyasias lakóterület
- Gazdasági terület
- Egyéb területek
- Belterület határa

TELEPÜLÉSKÖZPONTI TERÜLET

Kétpó belterületének súlypontjában, tervszerűen kialakított településközponti területen a lakóépületek mellett a település életéhez elengedhetetlen intézményi épületek kaptak helyet, a községháza, az óvoda és az iskola, a rendelőintézet és a művelődési ház, valamint a honfoglalás történelmi személyiségeit bemutató emlékpark.

Az intézményi épületek jellemzően egyszintes – maximum tetőtérbeépítéses –, a környezet falusias településképének léptékét megtartó, többnyire egyszerű tömegű, magastetős épületek.

A középületek telkeinek lehatárolása – az óvoda alacsony léckerítésétől eltekintve – csak jelképes, vagy teljesen hiányzik, az előkertek díszkert funkciója hangsúlyos.

A központban a zöldfelületeknek a beépített területek mértetéhez viszonyított nagysága, az emlékparknak köszönhetően jelentős. Az utak melletti zöldsáv gondozott, virágágyásokkal díszített.

Az épületek anyaghasználatára a természetes anyagok alkalmazása jellemző (tégla, cserép, fa), a felületek színezése visszafogott.

FALUSI LAKÓTERÜLET

A településkarakter a településközpontot kivéve felöleli a település belterületének csaknem egészét.

A lakóterület főként földszintes családi házakat foglal magába. Az épületek többsége az utóbbi 40-50 évben épült, illetve került felújításra.

A településképi karakterben megfér egymás mellett a hagyományos, utcára merőleges gerincű, nyeregtetős lakóház és a kockaház. A központi részhez közelebb eső utcákban találkozhatunk tetőtérbeépítéses kialakítással is. A vegyes településkép a település fokozatos, ütemezett parcellázásával, illetve a meglévő szövet folyamatos átépítésével magyarázható. Egyes épületeket más stílusban építtek újjá, vagy éppen egy-egy bontás eredményeként új, modernebb épület került a hagyományos épület helyére.

A lakótelkeknel jellemző az előkerttel kialakított, oldalhatáron álló beépítés, a földszint vagy földszint és tetőtér beépítéses épületmagasság, a visszafogott színvilág, a természetes anyagok használata.

A lakóterület kerítései vegyes képet mutatnak. Megtalálható a hagyományos tömör kialakítású deszkakerítés és a lábazatos fémpálcás- vagy fabetétes kerítés is. Az előkertek jellemzően díszkertek.

A telekhasználatot a település mezőgazdasági jellege determinálja. A gazdasági épületeket szinte minden telken megtalálhatjuk. Az udvarban található melléképületek a kerti szerszámok és a termények elhelyezésére szolgálnak és a lakóépület takarásában kerültek kialakításra.

MEZŐGAZDASÁGI - TANYASI TERÜLET

Bár már a török időkben megjelentek az állattartáshoz köthető, pusztai szállás jellegű épületek, a híres alföldi tanyavilág kialakulása a XIX. századra tehető. Erre az időszakra esik a vasutak építése az árvízmentesítés és folyószabályozás. Az így jelentősen megnövekedő, jó minőségű földterületeknek köszönhetően, a szántóföldi művelés túlsúlyba került a legeltetéssel szemben. A jobbágyság földjei 20-25 km-re feküdtek a nagyobb településektől, így azokat csak állandó jelleggel ott élve tudták eredményesen művelni. A XIX. század második felében a lakosság egyharmada tanyákon élt. A nagy gazdák egy része városi házzal és tanyával is rendelkezett, a szegényebb tanyasiak számára ez nem adatott meg. A nagy, összefüggő mezőgazdasági területeken, facsoportok takarásában megbúvó épületcsoportok jellegzetes tanyás településképet mutatnak. A kis épületegyüttest jellemzően akácös övezi, elsősorban az erős szél hatása ellen, de a facsoport egyfajta térbeli lezárást, „kijelölést” is jelent a pusztai tájban. A klasszikus tanya épületei, víz nem járta részen, belső udvar körül helyezkednek el. A lakó és gazdasági épületek minden esetben külön épülnek. A lakóépületek földszintes, nyeregtetős kialakításúak.

A ma is, szórványosan megtalálható tanyák, őrzik a régi, eredeti, kialakult formavilágot. Egyik jelenkori feladatunk ezen értékek megőrzése és a mostanában kialakuló új tanyák alföldi tájba történő illeszkedésének elősegítése.

- egyszerű tömegalakítás, többnyire nyeregtetős, földszintes épületek, jellemzően a kedvező égtáj felé nyitott az alaprajzi elrendezés
- tanyaudvar jellemző funkcionális elrendezettséggel, mindig több, különböző funkciójú épülettel
- a telekhatár mentén fák
- a telkek többnyire nem kerítettek
- helyenként fasorok az utak mentén
- mezsgyék és tájtagoló sövények

GAZDASÁGI – IPARI TERÜLET

A külterületi, jellemzően nagy kiterjedésű telekterületeken, lehetőség van mezőgazdasági-feldolgozóipari, vagy egyéb ipari termelés, raktározás, szállítmányozás, illetve kereskedelmi tevékenység céljára létesülő épületek elhelyezésére.

A gazdasági karaktert, nagytömegű ipari jellegű épületek és összefüggő, nagyterjedésű burkolt felületek jellemzik. Ezek ellensúlyozására összefüggő tömbszerű zöldfelületek, védőfásítások, fasorok létesülnek.

A nagyméretű ipari csarnoképületek egyszerű, szabadon álló, funkcionális, doboz elrendezésű és előre gyártott homlokzatképzéssel kialakított tömegek, alacsony tetőhajlásszögekkel, fém-üveg anyaghasználattal.

ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ

Ez a fejezet azt igyekszik szemléltetni, hogy egy új tervezésű épület esetében hogyan ajánlott megválasztani az épület jellemző paramétereit – magasságát, tetőformáját, az építési telken való elhelyezését, vagy anyag- és színhasználatát – ahhoz, hogy az illeszkedjen környezetéhez, azzal egységes, harmonizáló városképet teremtve.

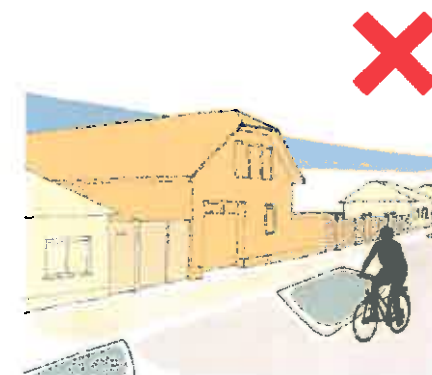
Az ajánlások bemutatásához magyarázó ábrák és szöveges ismertetés is rendelkezésre áll.

TELEPÜLÉSKÖZPONT

MAGASSÁG

Kétpó településközponti részén mind a lakóépületek, mind a középületek esetében, jellemzően földszintes, magastetős épületeket találunk, néhány esetben tetőtérbeépítéssel.

Általánosságban elmondható, hogy új épület tervezésénél a környező, épületek magasságához kell alkalmazkodni, megőrizve a településkép léptékét és biztosítva az utcaképbe való illeszkedés elsődleges kritériumát.

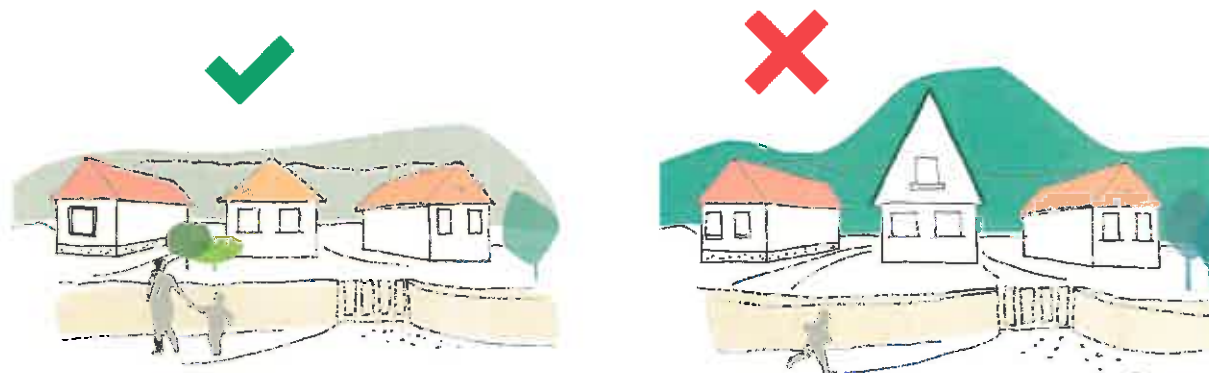

Azonos magasságú épületek egységes utcaképet alkotnak. Az eltérő magasságú épületek alkalmazásával megbomlik az egységesség.

TELEPÜLÉSKÖZPONT

TETŐHAJLÁSSZÖG

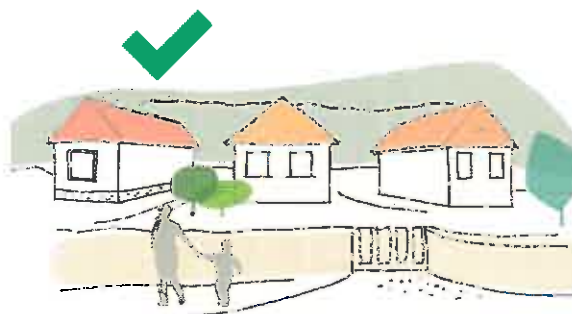
A területen álló épületek magastetőinek hajlásszöge közel azonos, 40° körüli. Ennek megfelelően az új épületek tetőhajlásszögének megválasztásánál is törekedni kell az ehhez közelítő értékekre.

Eltérő hajlású tetőforma alkalmazásakor az utcakép nem egységes. Alacsonyabb vagy magasabb hajlású tetőnél nem azonos az utcakép.

TETŐFORMA

A településrészen található épületek tetőformája a vagy egyszerű nyeregtető, vagy esetleg kontyolt nyeregtető. A többszörösen összetett, tördelt tetőidom nem jellemző, így azt a jövőben sem ajánljuk. Kerülendő a félnyereg vagy a lapostető alkalmazása is.

TELEPÜLÉSKÖZPONT

TELEPÍTÉS

A településrész területén a beépítés kialakult. A középületek elhelyezése jellemzően szabadonálló beépítéssel történt.

Az utcáfronttól azonos távolságra lévő épülethomlokzatok egységes, nyugodt utcaképet adnak.

A beépítési vonaltól indokolatlanul hátrahúzott épület megtöri az utcakép ritmusát.

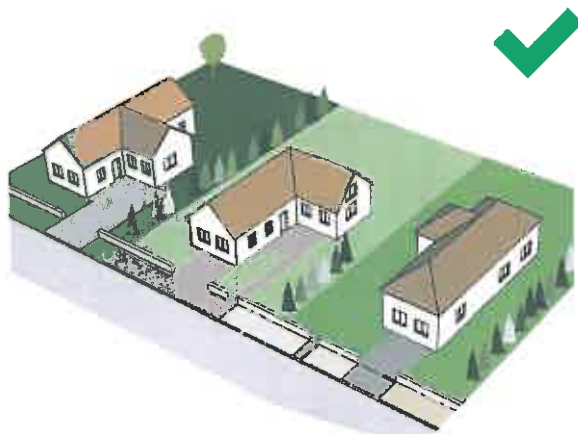
TELEPÜLÉSKÖZPONT

SZÍNEK

A településrész színvilága, változatos, de visszafogott. Jellemzően a földszínek pasztell árnyalatai dominálnak.

Új épületek tervezésénél törekedni kell arra, hogy az alkalmazott anyaghasználat és színvilág harmonizáljon a környezettel.

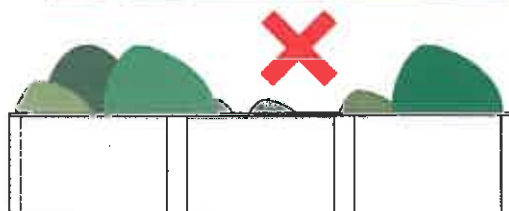
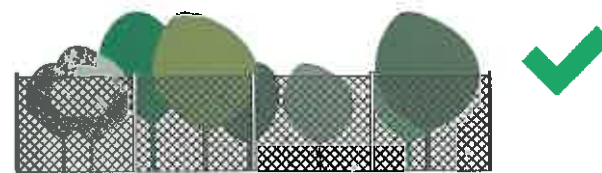
Nem elfogadható a rikító színű fémlemez fedések és burkolatok alkalmazása vagy egyéb feltűnő és kirívó színhasználat.

KERÍTÉSEK

A településközpont középületeinél jellemzően nem alakítottak ki kerítést. Új középület építéskor szükség esetén a területi lehatárolásra alacsony növénysáv telepítését javasoljuk. A területen új lakóépület építéskor áttört kerítés a kívánatos.

Semmilyen esetben sem ajánlott a tömör, falszerű lezárás vagy az áttört kerítések nádszövettel, egyéb át nem látszó anyaggal való kombinálása.

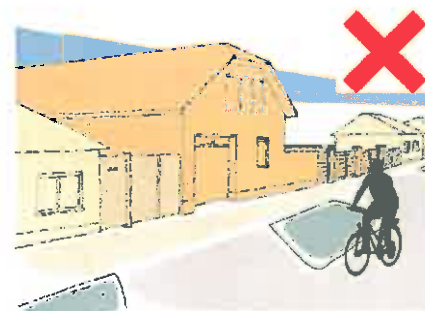
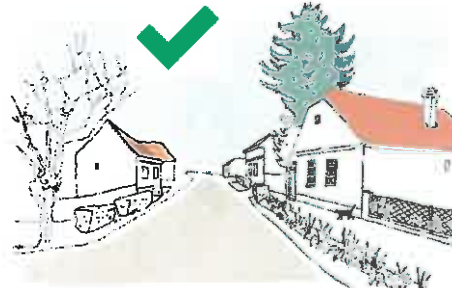

FALUSI LAKÓTERÜLET

MAGASSÁG

A vegyes beépítésű falusias lakóterületen álló épületek hasonlóan a településközpont épületeihez jellemzően földszintes, magastetős épületek, néhány esetben tetőtérbeépítéssel.

Általánosságban elmondható, hogy új épület tervezésénél a környező, épületek magasságához kell alkalmazkodni, megőrizve a településkép léptékét és biztosítva az utcaképbe való illeszkedés elsődleges kritériumát.

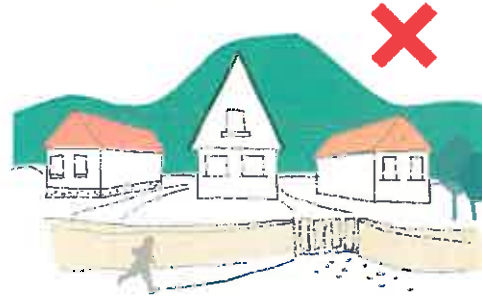
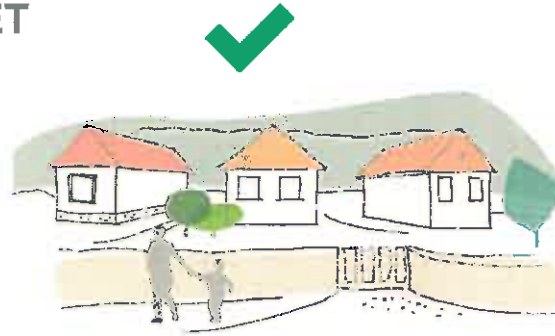
Azonos magasságú épületek egységes utcaképet alkotnak. Az eltérő magasságú épületek alkalmazásával megbomlik az egységesség.

FALUSI LAKÓTERÜLET

TETŐHAJLÁSSZÖG

A területen álló épületek magastetőinek hajlásszöge közel azonos, 40° körüli. Ennek megfelelően az új épületek tetőhajlásszögének megválasztásánál is törekedni kell az ehhez közelítő értékekre.

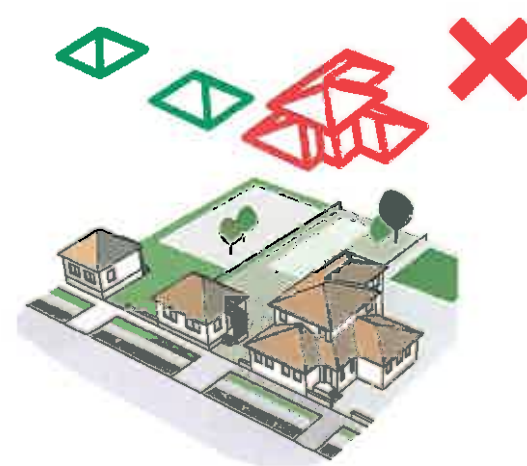
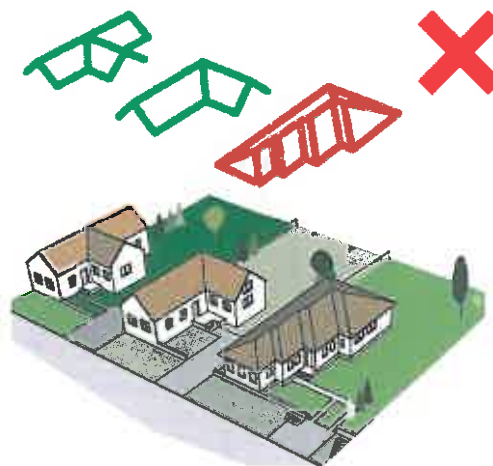
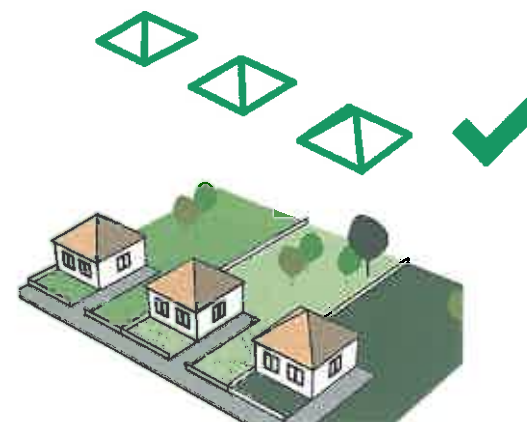
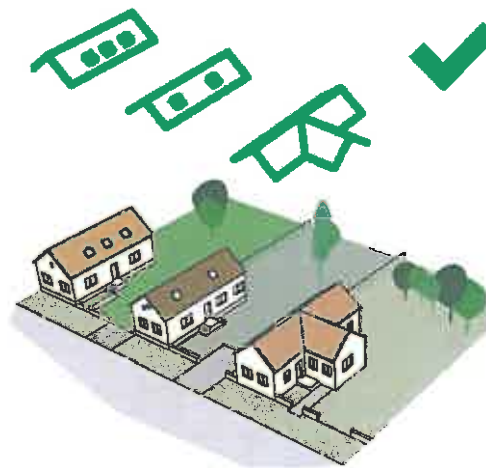

Eltérő hajlásszű tetőforma alkalmazásakor az utcakép nem egységes. Alacsonyabb vagy magasabb hajlásszű tetőnél nem azonos az utcakép.

FALUSI LAKÓTERÜLET

TETŐFORMA

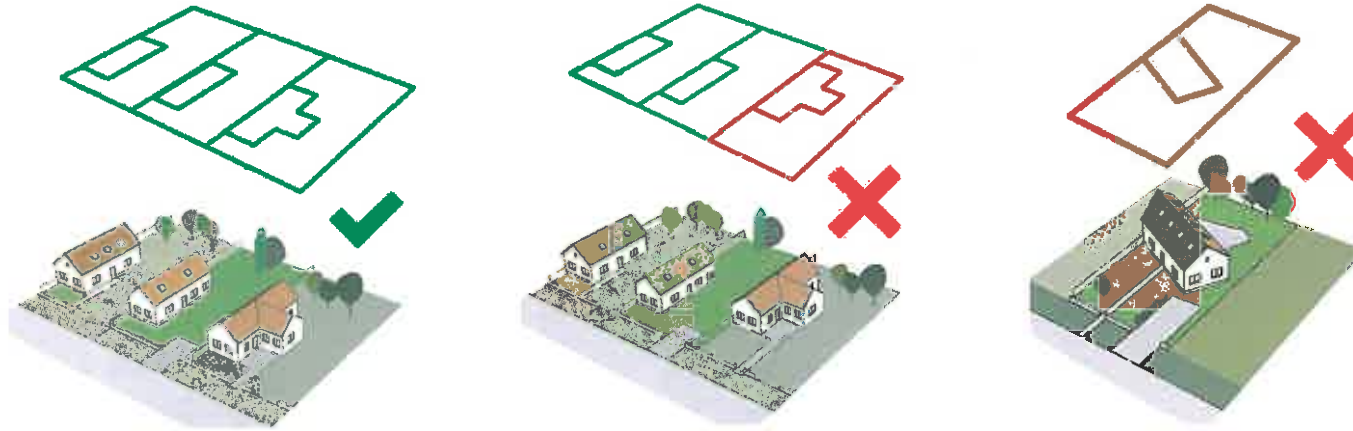
A településrészen található épületek tetőformája vagy egyszerű nyeregtető, esetleg kontyolt nyeregtető vagy egyszerű sátoztető. A többszörösen összetett, tördelt tetőidom nem jellemző, így azt a jövőben sem ajánljuk. Kerülendő a félnyereg vagy a lapostető alkalmazása is.

FALUSI LAKÓTERÜLET

TELEPÍTÉS

A településrész területén a beépítés kialakult. A lakóépületek elhelyezése jellemzően oldalhatáron álló beépítéssel és előkerttel történt.

A szomszédos épületek kialakult beépítési vonalától előbbre vagy hátrébb helyezett épülettömeg megtöri az egységes, nyugodt utcaképet.

A telken kialakított melléképületeket célszerű az utcáról nem látható módon, a főépület takarásában elhelyezni.

FALUSI LAKÓTERÜLET

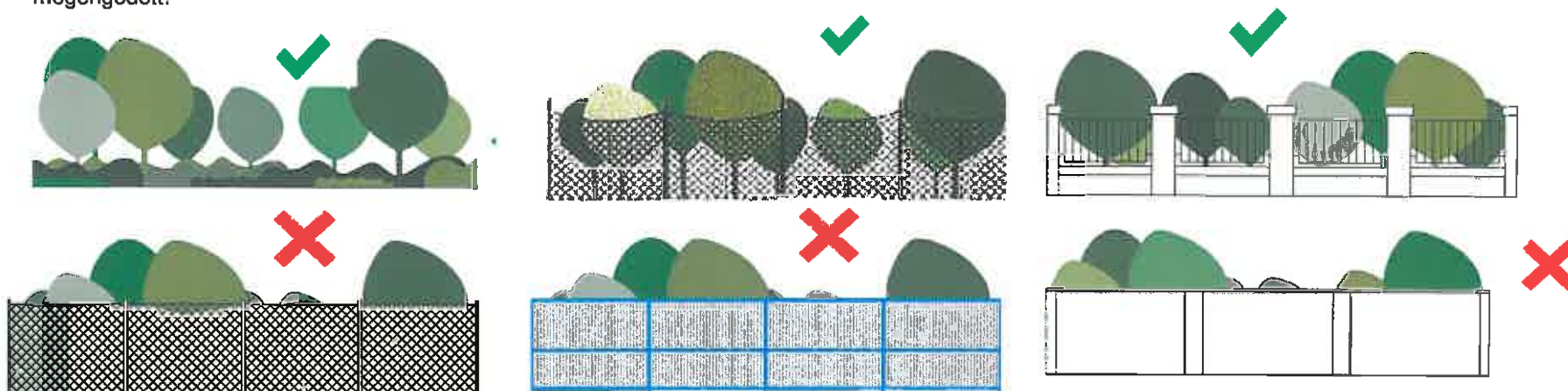
SZÍNEK

A településrész színvilága, változatos, de visszafogott. Jellemzően a földszínek pasztell árnyalatai dominálnak. Új épületek tervezésénél törekedni kell arra, hogy az alkalmazott anyaghasználat és színvilág harmonizáljon a környezettel. Nem elfogadható a rikító színű fémlemez fedések és burkolatok alkalmazása vagy egyéb feltűnő és kirívó színhasználat.

KERÍTÉSEK

A terület telkeinek lehatárolásánál törekedni kell a lábazat nélkül vagy lábazattal kialakított, áttört kerítések alkalmazására, melyek alkalmazkodnak a kialakult utcaképhez. A kerítésmezőknél alkalmazott anyag lehet felületkezelte fémháló vagy fa lécezés. A lábazat és a pillérek felületképzésénél alkalmazható burkolótégla vagy pasztell árnyalatú vakolat. Az áttört kerítésmezők nádfonattal vagy tömör lemezekkel történő kombinálása nem megengedett!

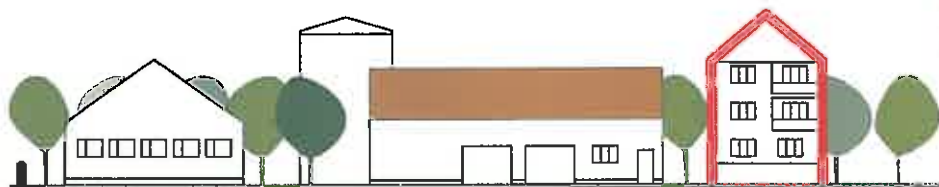
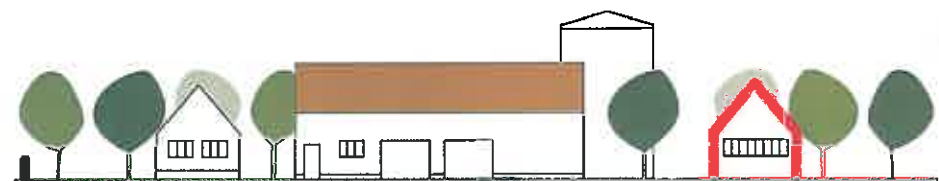
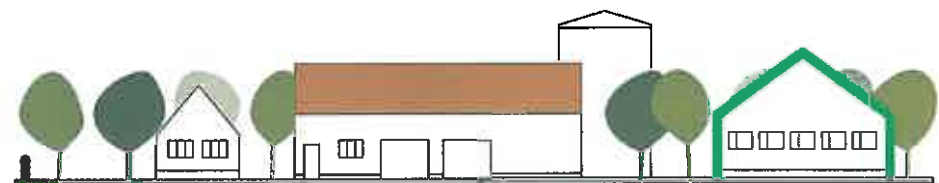
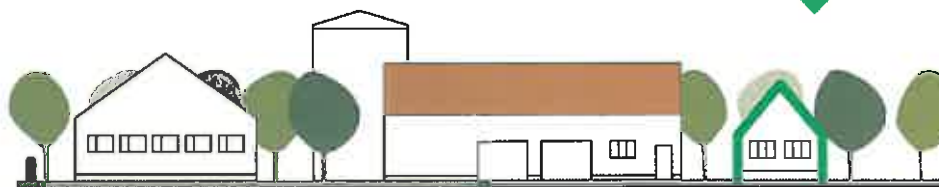
MEZŐGAZDASÁGI - TANYÁS TERÜLET

A klasszikus tanyás terület mára átalakulóban van. Az ajánlásoknál ötvözni érdemes a hagyományos mezőgazdasági termelőmunkát elősegítő és a mai élet- és lakáskörülményeket, igényeket magába foglaló elveket, elvárásokat. Ennél a településkarakternél az ajánlások jelentős része a táji környezetre, növénytelepítésre is kiterjed.

MAGASSÁG

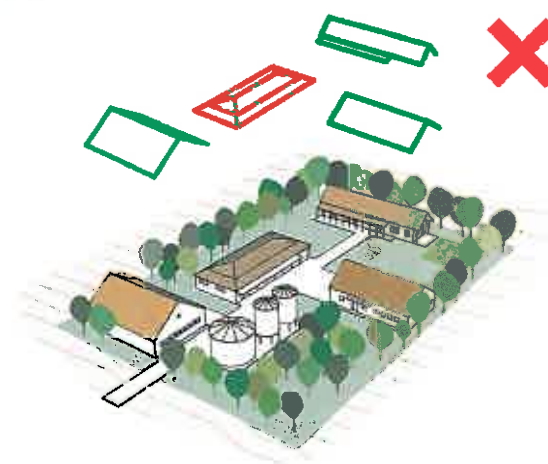
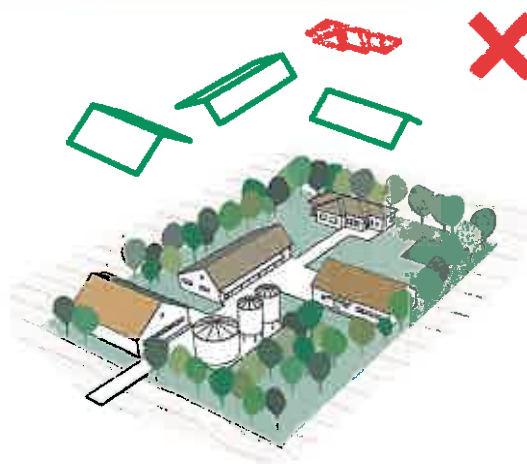
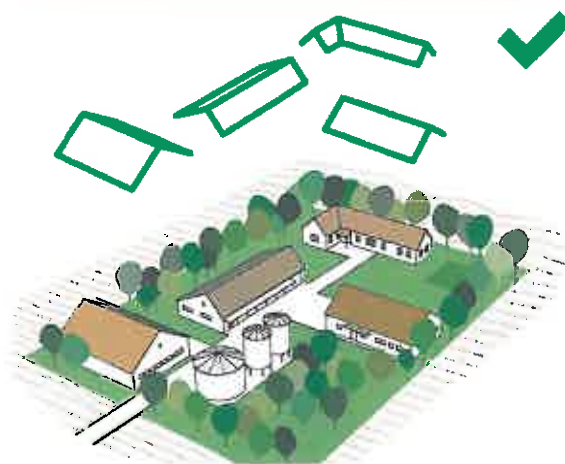
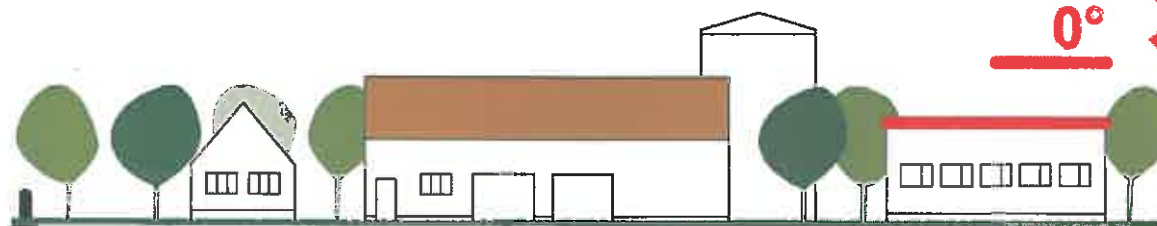
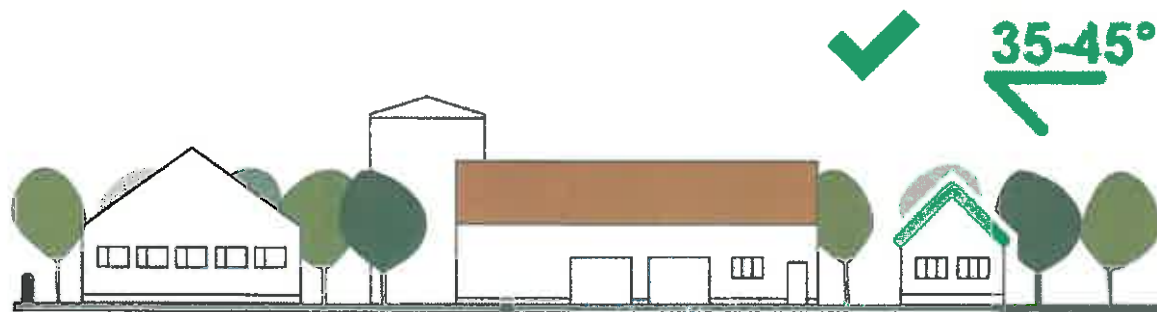
A tanyák lakó és gazdasági épületei jellemzően földszintes, magastetős kialakításúak. Az eltérő funkció és ennek következtében az eltérő fesztáv miatt azonban az azonos ereszmagasság és közel azonos tetőhajlásszög mellett, eltérő gerincmagassággal kell számolnunk.

Az épületcsoport egységes magasságának kialakítása így a fesztávok és tetőhajlásszögek optimális megválasztásán múlik.

A tanyasi épületek formavilágához a többszintes lakóház, vagy gazdasági épület kialakítása egyáltalán nem illeszkedik, így ilyen épületkialakítás nem ajánlott!

MEZŐGAZDASÁGI - TANYÁS TERÜLET

TETŐHAJLÁSSZÖG TETŐIDOM

Az épületek egymáshoz való illeszkedését segíti, ha a tetők hajlásszöge közel azonos, 40° körüli. Az ennél meredekebb, illetve a lapos tető alkalmazása nem ajánlott.

10 méternél nagyobb fesztávolságú gazdasági épületek esetén alacsonyabb tetőhajlásszög is elfogadható, a hajlásszög azonban nem lehet 15°-nál kisebb.

Az épületek fedésére a hagyományos nyeregtetőt alkalmazzuk, az összetett tetőidom vagy a félnyeregtető nem ajánlott sem a lakó- sem a gazdasági épületek esetén.

MEZŐGAZDASÁGI - TANYÁS TERÜLET

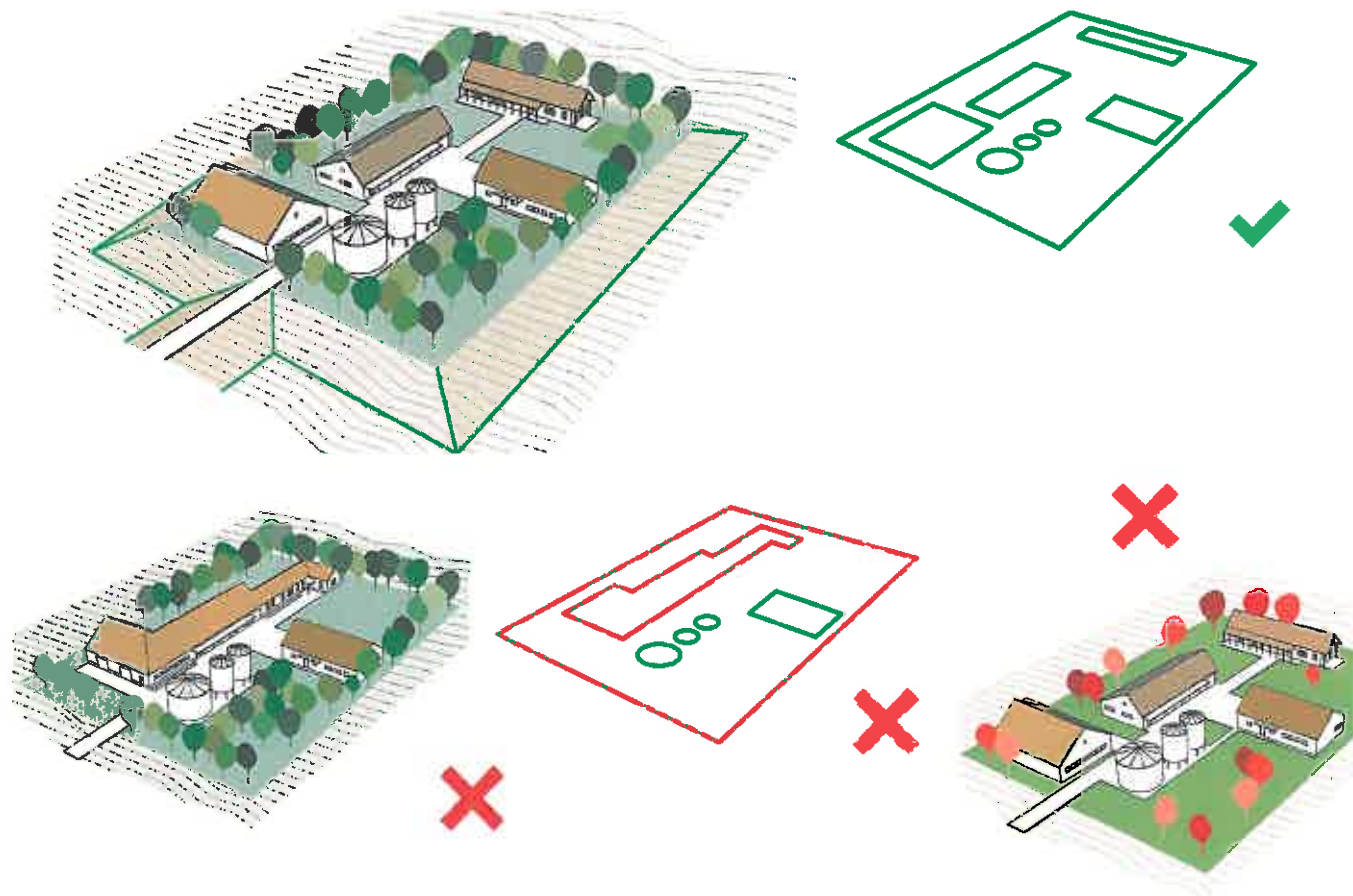
TELEPÍTÉS

A tanyasi épületek elhelyezésénél törekedni kell arra, hogy azok mindig a terület legmagasabb pontjára kerüljenek, elősegítve ezáltal a természetes vízvezetést és a belvíz elleni védelmet.

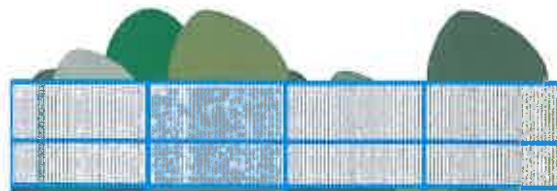
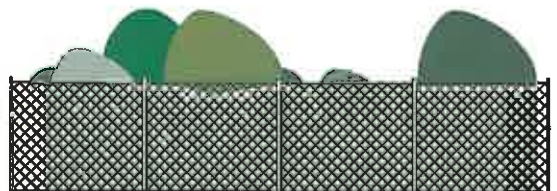
A tanyák megközelítését biztosító, kialakult dűlőút hálózat megtartását ösztönözni kell!

Az épületeket minden esetben külön-külön kell elhelyezni, azok egybeépítése nem ajánlott.

A külterületen, mezőgazdasági földektől övezve a tanyák épületcsoportja erős szélnek van kitéve, így az épületek körül fás liget kialakítása szükséges, a gyéren ültetett növényzet nem elfogadható!

MEZŐGAZDASÁGI - TANYÁS TERÜLET

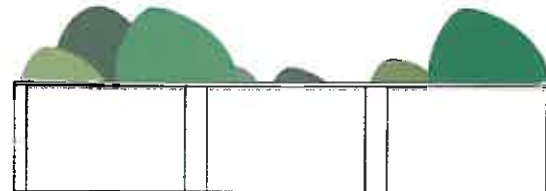

KERÍTÉSEK

A tanyaútnál a magánterület tájba illő növényekkel való lehatárolása teljesen elfogadott.

Nagyobb fokú védelem igénye esetén a lábazat nélküli, áttört kerítések kívánatosak, melyek nem rekesztik le a táji környezetet, lehetővé teszik a tanya és az azt körülölelő mezőgazdasági területek vizuális összeolvadását.

Nem ajánlott ezért a tömör, falszerű lezárás vagy az áttört kerítések nádszövettel, egyéb nagytáblás, át nem látszó anyaggal való kombinálása.

GAZDASÁGI-IPARI TERÜLET

Különösen a lakóterületbe ágyazott gazdasági területeknél fontos szempont, hogy az építészeti nem kialakítható építmények (pl. nyitott vasvázás szín, stb.) nem kerülhetnek az építési vonalra. Takarásukról a főépülettel, rendeltetésszerűen kiképzett reklám felületekkel, vagy örökzöld növényzettel gondoskodni kell. Tevékenységhez esetleg szükséges torony szerű építmények utcaképi elemet ne képezzenek. Az utca vonalon épülő kerítések min. 160 cm magasságúak, lehetőleg áttörtek és utcaképbe illőek legyenek.

A településtől távolabbi ipari területen ajánlott a zöldmezős ipari beruházásokhoz kapcsolódó környezet- és zöldfelület-**rendezés** intenzitásának növelése. Az építési telkek kötelezően előírt zöldfelületként kialakítandó területein javasolt a kétszintes növénytelepítés, mivel nagy a burkolt felületek aránya. A nagy területű telkeknek és az alacsony beépítési arálynak köszönhetően, jelentős az összefüggő zöldfelület a telken belül, mely megőrzendő karakterjellemező.

Ajánlott a korszerű anyagok használata pl. üveg, acél, fémlemez.

ABLAKOK, KAPUK

A településközpont középületein a funkcióhoz igazodó méretű és formájú ablakokat találunk jellemzően nagy üvegfelületekkel.

A lakóházak esetében általában hagyományos kétszárnyú, esetleg aszimmetrikus kialakítású ablakszárnyakkal találkozunk.

Új épületek építéskor vagy épületfelújításoknál javasolt fa szerkezetű, a hagyományos ablakok osztásához igazodó, visszafogott színezésű (barna, zöld pasztell árnyalatai) ablakok beépítése.

A homlokzatok hangsúlyos díszítő eleme volt mindig a nyílászárók keretezése. Ügyelni kell azonban, hogy a homlokzat díszítése ne legyen hivalkodó, a településképtől idegen.

Válasszunk mindig a teljes felülettel harmonizáló, visszafogott színeket és a keretezést téglá- vagy vakolat-architektúra alkalmazásával alakítsuk ki.

HOMLOKZATKÉPZÉS

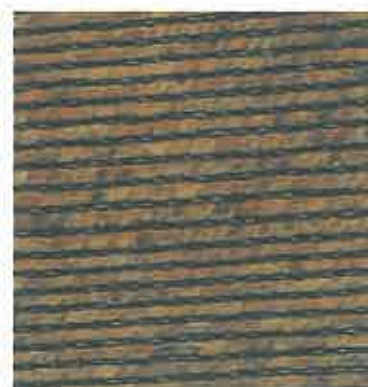
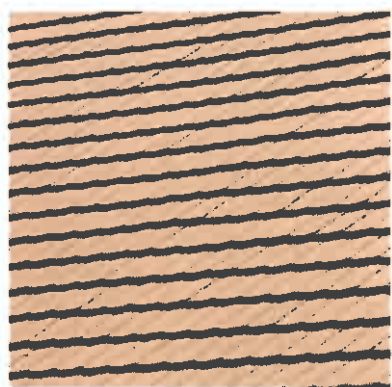
Az épülethomlokzatok kialakítása alapjaiban határozza meg egy utca képét. A választott szín és anyaghasználat szomszédos épületekkel történő illeszkedése harmonikus településképet eredményez, míg a kirívó színek és a településképtől idegen anyagok dissziharmóniát keltenek. Ha a homlokzat felületképzésére vakolatot használunk, a színek kiválasztásánál világos, pasztell árnyalatokat alkalmazunk. A nyílászárók keretezése, osztópárkányok alkalmazása a nagyobb homlokzattfelületeket kedvezően bonthatja meg.

A homlokzatok hangsúlyos tagoló eleme a lábazat, melynek felületképzéséhez szintén különböző anyagokat használhatunk. Színdinamikai elvek alapján a lábazat színe általában sötétebb a homlokzat többi felületének színétől. Az ajánlásban szereplő anyagok a település teljes területén alkalmazhatók.

TETŐK, TETŐFELÜLVILÁGÍTÓK

A településkép meghatározó eleme a magastető. Az ország meteorológiai viszonyai és a tetőknél történelmileg kialakult építéstechnológia a héjazatok pikkelyszerű, kiselemes fedését eredményezte. Ez a fedési mód napjainkban is kedvelt és településképileg is ajánlott, hiszen a természetes színű felületek egységes képet nyújtanak. A tetősíkba illeszkedő kiegészítő elemek – tetősíklablakok, napelemek – elhelyezésénél törekedni kell arra, hogy azok felületének és a héjazat felületének aránya ne befolyásolja kedvezőtlenül az összhatást.

ELŐTETŐK - ÁRNYÉKOLÓK

A klímaváltozásra és az energiafelhasználás csökkentésére hozott, egyre szigorodó hőtechnikai előírások miatt fokozott gondot kell fordítanunk az épületek külső hővédelmére. Mivel a tömör falfelületek és a nyílászárók különböző hővezetési tulajdonságokkal rendelkeznek, az optimális eredmény érdekében az utóbbiakat – a napsugárzás hatásának csökkentésére – külön szerkezetekkel kell ellátnunk. Ezek a külső árnyékolók.

Az épületeinken az árnyékolók sokféleségével találkozunk. A tömör ablaktábla, a zsalugáter vagy a redőny közvetlenül a nyílászárók előtt, a homlokzat síkjában húzódik, míg a homlokzat elé kinyúló pergola és előtető az épület tömegét is módosítja. A hagyományos falusi településrészekben a zsalutáblák, zsalugáterek alkalmazása az illeszkedés szempontjából előnyösebb lehet. A redőnyszekrények kialakításánál törekedjünk arra, hogy az lehetőleg ne ugorjon a homlokzati sík elé, kerüljön elburkolásra.

KERÍTÉSEK

A településen jellemzően előkerttel kialakított, oldalhatáron álló lakóépületeket találunk. Ezeknél a házaknál a kerítés meghatározó eleme a településképeknek.

Általánosságban elmondható, hogy a településen többségében lábazattal kialakított, viszonylag alacsony, áttört kerítésmezőket alkalmaznak a lakótelkek lehatárolására. A kerítésmező készülhet fa lécezéssel vagy fém pálcás – kovácsoltvas – kialakítással.

A mezőgazdasági – tanyasi területen a terület lehatárolása már csak jelképes legyen, így a lakókert és a környezet vizuálisan egységes képet alkothat.

RÉSZLETEK

Nemcsak az épületek kialakításával, elhelyezésével, homlokzataik részletképzéseivel formálhatjuk a településképet. A magán- és közterületeken elhelyezett díszítő elemekkel barátságosabbá, emberközelibbé tehetjük környezetünket.

A tulipános, növényi indás faragások az oromfalak, ereszek, ablaktáblák és kerítések sokszínűségét eredményezik. A hagyományőrzésnek ez a formája követendő lehet a jövőben is.

A mai példák közé nem csak az új tervezésű épületeket, de a példa értékű felújításokat is beválogathatjuk. Kétpó területén kevés, a közelmúltban folytatott, magánérs lakásépítésről vagy felújításról beszélhetünk. A fejezetben említett épületek közös erénye, hogy tömegalakításukkal, magasságukkal illeszkednek a környezetük falusias településképehez. Az építkezés során alkalmazott anyagok és színhasználat szintén belesimul a településképebe. A kerítés kialakítása megfelel a településarculathoz ajánlott áttört kialakításnak.

7

UTCÁK, TEREK

Az utcák és terek elsődleges határait az ott álló épületek homlokzatai és a kerítések adják. Az így képzett térfal nagyban függ az adott településrészre jellemző beépítési módtól, homlokzatmagasságtól és a homlokzatképzésnél alkalmazott anyagoktól, színektől. A meglévő, kialakult környezethez való illeszkedés az utcák tagozódásában, – járda, zöldsáv, utca – illetve a vízelvezetés módjában – fűvesített árok – is követendő.

Kétpó utca tagozódását, mint az alföldi települések többségét, a keskeny úttest és a járdát a gépjármű forgalomtól elválasztó széles zöldsáv jellemzi.

Az épülethomlokzatok és kerítések által meghatározott elsődleges térfalat tovább árnyalja, lágyítja a telepített növényzet. Hangulatos utcaképet kapunk fasorok ültetésével. A telepítésnél azonban fokozott figyelmet kell szentelnünk annak, hogy a térségben honos, a településre jellemző fajokat válasszunk. Mérlegelni kell a választott egyedek végleges méretét, víz- napfény- és fenntartás-igényét, hogy a kifejlett példány miként befolyásolja a mögöttük húzódó épületek benapozottságát, illetve, telepítésük nem okoz-e problémát a légvezetékek, földkábelek elhelyezésénél.

Egy település épített szövetében üdítő színfoltot jelentenek a parkok. A pihenésre, kikapcsolódásra alkalmas területek kialakítása településképileg is meghatározó, hiszen a zöld felületek sokszor képesek jótékonyan elrejteni a mögöttük húzódó térfalak hibáit, hiányosságait.

A parkok kialakításánál is figyelni kell azonban arra, hogy a telepített növények azt a funkciót tölthessék be, amire szánták őket. A rendelkezésre álló nagyobb tér lehetőséget ad nagyobb lombkoronájú, több árnyékot adó fajok ültetésére.

A parkok használhatóságát kényelmes, de időtálló térbútorok kihelyezésével érdemes biztosítani.

A járófelületek kialakításához alkalmazott burkolatok anyag- és színvilága illeszkedjen a környezethez.

Kétpó esetében a település központjában kialakított Emlékpark az átlagos településeknél sokkal kedvezőbb zöldfelületi arányt biztosít.

HIRDETÉSEK, REKLÁMTÁBLÁK

Az utcaképhez a hirdetőtáblák, reklámfelületek, cégerek is ugyanúgy hozzátartoznak, mint az épületek vagy a növényzet. Elsősorban a figyelem felkeltés és a tájékoztatás a céljuk, azonban nem szabad elfelejtenünk, hogy ezeknek az utcaképbe illeszkedően kell megjeleníteniük. Ha módunk van egy szebb utcakép, településkép megteremtésére, miért ne élénk a lehetőséggel. Az igényes, nem túl feltűnő, de jól észrevehető feliratok is elérhetik figyelemfelkeltő céljukat. Mindannyian szép lakókörnyezetet szeretnénk, de ez nem áll meg a kerítésünkönél, felelősséggel tartozunk az utcaképet befolyásoló elemekért is. Mondják rossz reklám nincs, de környezettől idegen, harsány „környezet szennyező” reklám van, ami az utcák harmonikus képét megbontja. Ezért tegyünk meg mindent, hogy ha a reklámtábla lehet szép és az utcaképbe illeszkedő is, akkor legyen az.

Kétpó belterületén viszonylag kevés reklám található. A településen elhelyezett információ hordozó táblák és oszlopok pedig segítik a település pozitív képének kialakítását. Visszafogottan, de azért jól kivehetően adják tudtunkra a szükséges információkat és az egész településen egységes megjelenésükkel belesimulnak az utcaképbe.

IMPRESSZUM

Megrendelő:

Kétpó Község Önkormányzata
Kétpó honlap címe: www.ketpo.hu
Kétpó E-mail címe: ketpo@ketpo.hu
Kétpó levelezési címe: 5411 Kétpó, Almásy tér 5.
Polgármester: Keresztes Péter Pál
Polgármester E-mail címe: ketpo@ketpo.hu
Főépítész: Farkas Edit
Főépítész: E-mail címe: -

Készítette:

Fehérváry és Partnerei Építész Stúdió Kft.
1121 Budapest Tállya u. 12.
r.fehervary@gmail.com

Fényképfelvételek:

2017. június

Kétpó, 2017.11.10.

Felhasznált irodalom:

Hatályos településrendezési terv munkarészei
Magyarország mintá településképi arculati kézikönyv
Ábragyűjtemény – Lechner Tudásközpont TAK egyeztető felület
Bojtos Gábor és Mészáros Zoltán: Kétpó története – tanulmány

